

Nr 394.

Av herr **Sterne**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 261, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 1 och § 42 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, till lag om ändrad lydelse av §§ 21, 22 och 31 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 6 och 7 samt §§ 3 och 16 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 ävensom om upphävande av § 2 mom. 5 i sistnämnda förordning.

Kungl. Maj:ts proposition nr 261 innehåller förslag till sådana ändringar i kommunalförfattningarna, att de kommunala valen skulle kunna sammanföras till vart fjärde år. I detta syfte föreslås såsom den viktigaste ändringen borttagandet av den nuvarande ordningen med successiv förnyelse av de valda representantförsamlingarna. Mot detta har jag intet att erinra.

I samband med denna omläggning har i samma proposition framlagts förslag till några andra ändringar, vilka Kungl. Maj:t ansett stå i ett visst samband med den föreslagna reformen. Så har dels föreslagits ändringar i bestämmelserna om det antal fullmäktige vederbörande kommun äger rätt att utse, dels förslag om obligatorisk valkretsindelning även för kommuner med ett invånarantal liggande mellan 2,000—10,000, därest sådana kommuner besluta om ett antal fullmäktige som överstiger 20. Anledningen till dessa ändringsförslag synes i huvudsak endast vara den, att, genom borttagandet av arrangemanget med alternerande val av halva fullmäktigekåren varje gång för att i stället välja hela antalet på en gång, det uppstår ett så stort antal platser att proportionellt besätta, att möjligheter härigenom beredas mycket små grupper att, med utsikt till framgång, delta självständigt i valet och att på så sätt en icke önskvärd koteripolitik skulle möjliggöras eller rent av främjas. Det beror alltså på huru avgörande detta argument kan vara för ett ställningstagande till den lösning, som av Kungl. Maj:t förordas.

Tilldelar man argumentet den vikt, att man nödvändigtvis anser sig böra stanna vid den valkvot, som hittills ungefärligen nåtts i de samhällen som välja fullmäktige, så återstår i alla fall att undersöka, huruvida den lösning som Kungl. Maj:t föreslår är den enda eller bästa lösningen. Jag ställer mig mycket tvekande inför den frågan. Valkretsindelningen är i allmänhet en besvärlig procedur och dess fastställande vållar i regel split och misstankar om valgeometriska funderingar mot det parti, som sitter inne med majoriteten och beslutanderätten. Besväret med flera röstlängder är ju övervinneligt, men värre ställer det sig nog mångenstädes med möjligheterna att uppbringa mer än en vallokal, för så vitt valförrättningen skall kunna ske samma dag, vilket torde böra förutsättas.

Samma mål, som man genom dessa förändringar vill vinna, kunde man, synes det mig, minst lika bra nå genom att helt enkelt stipulera dubbla val för hela kommunen och med halva antalet fullmäktige under val varje gång. Man åsankade då visserligen valmännen besväret med två val samtidigt, men den olägenheten synes mig dock vara att föredraga framför den utväg som anvisas i propositionen.

Då jag det oaktat ej framlägger ett så beskaffat yrkande, beror detta på, att jag icke anser faran för koteripolitiken vara så avgörande stor, att man på denna grund skall tvinga fram strider om valkretsindelning med alla dessa praktiska olägenheter även i de mindre samhällena, och ej heller vill gå den väg som härovan diskuterats. Även om man erkänner, att det proportionella valsystemets tekniska brister under nu gällande bestämmelser lämnat rum för mindre tillfredsställande resultat, så följer ej därav, att man bör ikläda sig andra svårigheter liggande på ett annat plan. När valmetodens brister, vilka helt nyligen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet, kunna i större eller mindre grad undanröjas, så försvinner den fara, som man tror sig finna i det för stora antalet kandidater vid valen.

Det kan för övrigt anföras skäl för att ett stort antal kandidater vid valet ej är enbart av ondo. Med proportionalismens metod vinner man ju teoretiskt större rättvisa ju större kandidatantalet är, och den allmänna meningen går ju ut på att utöka riksdags- och landstingsvalkretsar. Vidare har det förnummits klagomål från vissa håll över det för starka tvång, som de s. k. »valbossarna» utöva vid valtillfällena. I den mån som även mindre grupper kunna göra sig gällande vid de kommunala valen, torde »valbossarna» bli mera hänsynfulla i sina disciplinära åtgärder mot vissa meningsfränder, vilka i någon detalj ej följt den officiella parollen. Det finnes ju alltså skäl, som direkt kunna tala

för det stora antalet kandidater, och jag vill även yrka på sådan ändring, att samhällen under 10,000 invånare fortfarande må få utgöra en valkrets.

Med avseende på det antal fullmäktige, som enligt förslaget kommun äger utse, vill jag göra den anmärkningen, att även om skäl tala för den reduktion, som föreslås för samhällen med 2,000 invånare och därunder, ingenting talar för nyttan av den förändring, som skulle tillåta kommuner redan strax över 2,000 i invånarantal att få välja inom ett tal av 16—30. Det uppstår ju den oförligheten, att under det en kommun med 2,000 invånare ej får ha flera än 16 fullmäktige, så får en annan som har 2,001 invånare besluta ett antal ända till 30. Denna åtskillnad är så stor, att jag anser mig böra yrka på ändring, som närmare ansluter sig till nu gällande bestämmelser i ämnet.

På grund av det anförda får jag alltså hemställa,

att uti Kungl. Maj:ts proposition nr 261 följande ändrade lydelse måtte beslutas i nedanstående §§ i kommunalförordningarna för landet och för stad.

Kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet.

§ 28.

Mom. 1. Kommunalfullmäktiges antal — — —
sålunda, att:

kommun med 2,000 invånare eller därunder utser 16,

kommun med över 2,000 till och med 5,000 invånare utser 16—20,

kommun med över 5,000 till och med 10,000 invånare utser 21—25,

kommun med över 10,000 invånare utser 26—40.

Kommunens vid kommunalstämma — — —
kommunen utses.

Mom. 2. I avseende å valbarhet — — —
stadgat är.

Kommunalfullmäktige väljes — — —
då valet skett.

§ 29.

Mom. 1. För val av kommunalfullmäktige — —
— — — indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst åtta och högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund, att — — — — — på de särskilda valkretsarna.

Indelningen i valkretsar — — — — — av kommunalstämma.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i stad.

§ 21.

Stadsfullmäktiges antal — — — — sålunda, att:
 stad med 2,000 invånare eller därunder utser 16,
 stad med över 2,000 till och med 5,000 invånare
 utser 16—20,
 stad med över 5,000 till och med 10,000 invånare
 utser 21—25,
 stad med över 10,000 till och med 20,000 invånare
 utser 26—35,
 stad med över 20,000 till och med 40,000 invånare
 utser 36—45,
 stad med över 40,000 invånare utser 46—60.
 Stadens vid allmän rådstuga — — — — —
 för staden utses.

§ 22.

För val av stadsfullmäktige — — — — —
 indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelningen iakttages, att varje krets kommer att utse minst 10, högst 25 stadsfullmäktige — — — — — på de särskilda valkretsarna.

Indelningen i valkretsar — — — — —
 av allmän rådstuga.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Stockholm den 26 april 1918.

Axel Sterne.